

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/297/2015
Identifikačné číslo spisu: 2714206765
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:2714206765.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ C. G. a 2/ Y. G., bývajúcich v G., proti žalovanému EURO CASH, s.r.o. so sídlom v Banskej Bystrici, ČSA č. 24, IČO: 36637301, zastúpenému JUDr. Ondrejom Sochorom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Prof. Sáru č. 44, o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 5 C 358/2014, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 11. februára 2015 sp. zn. 10 Co 20/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Skalica uznesením z 27. októbra 2014 č.k. 5 C 358/2014-42 nariadil predbežné opatrenie (§ 77 O.s.p., § 76 ods. 1, 2 a 4 O.s.p. a § 102 ods. 1 O.s.p.), ktorým uložil povinnosť a/ žalovanému a b/ spoločnosti ProAuctio, s.r.o. Horná č. 2, Bratislava, IČO: 45408441 (ďalej len „spoločnosť ProAuctio“) zdržať sa akýchkoľvek úkonov smerujúcich k vykonaniu dražby nehnuteľností v katastrálnom území G., ktoré sú vedené na listoch vlastníctva č. XXXX, XXXXX a XXXXX (t.j. vo výroku uznesenia súdu prvého stupňa bližšie špecifikovaný byt, spoluvlastnícky podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu a na pozemkoch - ďalej len „sporné nehnuteľnosti“) ako vlastníctvo a spoluvlastníctvo žalobcov. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi dôvodmi návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, ako aj s názorom o osvedčení práva, ktoré má byť chránené predbežným opatrením. Dospel k záveru, že vykonaním dražby predajom sporných nehnuteľností by mohlo dôjsť k nezvratnému stavu. I keď spoločnosť ProAuctio nie je účastníkom konania vo veci samej, podľa názoru prvostupňového súdu jej možno uložiť povinnosť v zmysle nariadeného predbežného opatrenia, lebo to od nej ako dražobníka možno spravodlivo žiadať.

Proti tomu uzneseniu podal žalovaný odvolanie, v ktorom zároveň vzniesol námietku miestnej nepríslušnosti súdu prvého stupňa s odôvodnením, že podľa sídla žalovaného je miestne príslušný Okresný súd Banská Bystrica. Výlučná miestna príslušnosť Okresného súdu Skalica podľa ustanovení §

88 ods. 1 písm. h/ a f/ O.s.p. nie je daná, lebo predmetom sporu nie je vecné právo k nehnuteľnosti. V konaní nejde o určenie (ne)existencie vlastníckeho práva alebo záložného práva, ale o určenie neplatnosti právneho úkonu (zmluvy). Rovnako nie je preukázané, že žalobcovia majú postavenie spotrebiteľov a ide o spor zo spotrebiteľskej zmluvy. Z týchto dôvodov žiadal napadnuté uznesenie zmeniť tak, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia bude zamietnutý.

Krajský súd v Trnave uznesením z 11. februára 2015 sp. zn. 10 Co 20/2015: 1. zamietol námietku miestnej nepríslušnosti Okresného súdu Skalica uplatnenú žalovaným, 2. potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie s tým, že z jeho výroku vypustil posledné štyri slová a čiarku im predchádzajúcu, 3. nariadil súdu prvého stupňa, aby vykonal opravu ostatných zrejmych nesprávností a chýb v písaní vo výroku napadnutého uznesenia. Odvolací súd výrok 1. odôvodnil poukázaním na § 88 písm. ods. 1 h/ O.s.p. s tým, že žalobcovia v konaní spochybňujú platnosť záložnej zmluvy a výsledkom konania vo veci samej bude aj konštatovanie (ne)existencie práv k sporným nehnuteľnostiam. Rozhodujúcim z hľadiska možnosti nariadenia predbežného opatrenia bolo podľa názoru odvolacieho súdu to, že vo veci samej žalobcovia žiadali určiť absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy, pričom v priebehu konania zmenili žalobu tak, že žiadali určiť neexistenciu záložného práva zapísaného v prospech žalovaného. Na odôvodnenie výroku 2. a záveru o vecnej správnosti nariadenia predbežného opatrenia odvolací súd uviedol, že skutočnosti, ktoré žalobcovia uviedli v návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, náležite osvedčujú potrebu dočasnej úpravy pomerov účastníkov spôsobom navrhnutým žalobcami. Vzhľadom na chyby v písaní a iné zrejme nesprávnosti nariadil výrokom 3. opravu odvolaním napadnutého rozhodnutia.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie. Vo vzťahu k výroku 1. uznesenia odvolacieho súdu uviedol, že postupom súdov došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. f/ a g/ O.s.p., lebo o nariadení predbežného opatrenia rozhodol nepríslušný súd, ktorý bol v dôsledku toho nesprávne obsadený. Dovolateľ poukázal na to, že odvolací súd nie je príslušný - ako prvostupňový súd - rozhodovať o námietke miestnej nepríslušnosti vznesenej v odvolaní. O tejto námietke mal rozhodovať okresný súd, aby tak v prípade, že jej nebude vyhovené, mal žalovaný právo domáhať sa nápravy v opravnom (odvolacom) konaní. Odvolací súd tým, že rozhodol o vznesenej námietke miestnej nepríslušnosti v prvom stupňa, odňal žalovanému možnosť podať proti jeho rozhodnutiu dovolanie. Tým je zároveň daná aj procesná vada konania v zmysle § 237 písm. g/ O.s.p., lebo o vznesenej námietke nepríslušnosti (namiesto príslušného sudcu súdu prvého stupňa) rozhodovali členovia senátu odvolacieho súdu, ktorí o nej rozhodovať nemali. V prípade žalovaného došlo teda aj k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu. Podľa názoru žalovaného je rozhodnutie odvolacieho súdu v časti o zamietnutí námietky miestnej nepríslušnosti aj nepreskúmateľné, a to z dôvodu absencie riadneho odôvodnenia rozhodnutia, čo tiež zakladá vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolateľ tiež namietol, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom závere, podľa ktorého ak súd určí neplatnosť záložnej zmluvy, bude tým zároveň konštatovaná (ne)existencie práv zo záložnej zmluvy. Výlučná miestna príslušnosť súdu je daná len vtedy, ak je predmetom konania pred ním je právo k nehnuteľnosti (resp. nie je daná, ak je predmetom konania právny vzťah k nehnuteľnosti). To, napokon, vyplýva aj z ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p., v zmysle ktorého určovacou žalobou sa možno domáhať určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Ak by mal zákonodarca v úmysle, aby bola daná výlučná miestna príslušnosť aj vtedy, keď je predmetom konania právny vzťah, na základe ktorého vzniklo, zaniklo, alebo sa zmenilo právo k nehnuteľnosti, tak by primerane vyjadril v § 88 ods. 1 písm. h/ O.s.p. Výlučná miestna príslušnosť podľa tohto ustanovenia je však daná len vtedy, ak je predmetom konania priamo právo k nehnuteľnosti (napríklad vlastnícke, záložné, nájom, právo zodpovedajúce vecnému bremenu); výlučná miestna príslušnosť nemôže byť teda daná vtedy, ak je predmetom konania odvodený právny vzťah (napríklad právny úkon, nájomná alebo záložná zmluva) a požiadavka na určenie neplatnosti zmluvy. Žalovaný z týchto dôvodov žiadal napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

1. So zreteľom na obsah dovolania bolo potrebné zaujať v dovolacom konaní závery k argumentácii žalovaného, podľa ktorej Krajský súd v Trnave rozhodol o námietke miestnej nepríslušnosti ako súd prvého stupňa.

Podľa § 105 ods. 1 veta tretia a štvrtá súd skúma miestnu príslušnosť prv, než začne konať o veci samej; neskôr ju skúma len na námietku účastníka, ak ju uplatní najneskôr pri prvom úkone, ktorý účastníkovi patrí.

„Prvým úkonom“ žalovaného, ktorý mu patril v danom prípade, bolo jeho odvolanie proti uzneseniu súdu prvého stupňa o nariadení predbežného opatrenia. Ním podané odvolanie malo suspenzívny a devolutívny účinok. Podstata devolutívneho účinku odvolania spočíva v tom, že oprávnenie konať a rozhodovať sa zo súdu prvého stupňa presúva na súd odvolací. Odvolacím súdom je krajský súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu (§ 10 ods. 1 O.s.p.) a najvyšší súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu ako súdu prvého stupňa (§ 10 ods. 2 O.s.p.).

Krajský súd v Trnave v dôsledku devolutívneho účinku odvolania posudzoval žalovaným vznesenú námietku nedostatku miestnej príslušnosti ako súd odvolací.

Z ustanovenia § 201 O.s.p. vyplýva, že účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

V prejednávanej veci žalovaný namieta nesprávnosť záverov, ku ktorým dospel odvolací súd pri posudzovaní jeho námietky nedostatku miestnej príslušnosti súdu. Namieta, že vzhľadom na to, že o nej nerozhodol okresný súd, nemá možnosť domáhať sa nápravy podaním riadneho opravného prostriedku. Takáto právna situácia, v rámci ktorej účastník konania nemá možnosť brániť sa proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podaním riadneho opravného prostriedku, nie je ale v občianskom súdnom konaní ani neobvyklá ani vylúčená alebo neprípustná. Vyskytuje sa napríklad v prípadoch uloženia poriadkovej pokuty uznesením odvolacieho súdu. Najvyšší súd už vo svojich uzneseniach opakovane (viď napríklad sp. zn. 1 Co 4/2004 a 1 Cdo 178/2010) konštatoval, že proti rozhodnutiu o poriadkovej pokute možno podať odvolanie, avšak vzhľadom na § 201 O.s.p. len vtedy, keď bola pokuta uložená súdom prvého stupňa; uznesenie krajského súdu o uložení poriadkovej pokuty nie je rozhodnutím súdu prvého stupňa, ale uznesením súdu odvolacieho, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa. Aj v iných prípadoch (napríklad týkajúcich sa rozhodnutia odvolacieho súdu o návrhu na prerušenie konania) vychádzal najvyšší súd z toho, že „rozhodnutie krajského súdu o zamietnutí návrhu oprávnenej na prerušenie konania vydané po začatí odvolacieho konania nie je rozhodnutím krajského súdu ako súdu prvého stupňa, ale je rozhodnutím krajského súdu ako súdu odvolacieho“ (viď rozhodnutia sp. zn. 1 Co 17/2013, 3 Co 15/2013, 5 CoE 46/2013 a 6 Co 1/2014).

Predmetnú námietku preto dovolací súd nepovažuje za opodstatnenú.

2. Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Tieto ustanovenia ale neplatia, ak ide (medziiným) o uznesenie o predbežnom opatrení (viď § 239 ods. 3 O.s.p.).

V danom prípade je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nemá znaky uznesení vymenovaných v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., preto prípustnosť dovolania žalovaného z týchto ustanovení nevyplýva.

3. Vzhľadom na to by prípustnosť podaného dovolania prichádzala do úvahy, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci,

ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Procesné vady konania uvedené v § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ O.s.p. žalovaný v dovolaní nenamietal a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

4. Žalovaný tvrdí, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpis (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

4.1. Žalobca tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené (nereagujúce na všetky jeho argumenty, neobsahuje odkaz na všetky navrhované a vykonané dôkazy) do tej miery, že je nepreskúmateľné; v nepreskúmateľnosti vidí procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Z práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru) vyplýva medziiným povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentmi procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia (viď tiež II. ÚS 76/07).

Judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) už dávnejšie považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia za „inú vadu konania“, ktorá prípustnosť dovolania nezakladá. Správnosť takého nazerania na právne dôsledky nepreskúmateľnosti potvrdzujú tiež rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998. Napríklad v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 ústavný súd konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 ods. 1 O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“.

Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Toto stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci.

V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety tohto stanoviska. Druhá veta stanoviska R 2/2016 pripúšťa, že „celkom výnimočne sa v praxi môže vyskytnúť prípad, v ktorom písomné vyhotovenie rozhodnutia nebude obsahovať ani len zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu“. V súlade s právnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutiach ESLP môže však o takýto výnimočný prípad ísť len vtedy, keď nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia vykazuje znaky (až) vady „najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ alebo vady „zásadnej, hrubej a podstatnej“, prípadne ak sa zrušením napadnutého rozhodnutia má dosiahnuť náprava „justičného omylu“. Len v takomto výnimočnom prípade môže uvedená okolnosť zakladať prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., lebo len takto charakterizovaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutia môže intenzitou svojich právnych dôsledkov prekročiť rámec tzv. inej vady. V danej veci však o taký prípad nejde.

4.2. Podľa názoru žalovaného došlo k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) tiež tým, že o námietke miestnej príslušnosti, ktorú vzniesol pri prvom úkone, ktorý mu patril (v odvolaní proti prvostupňovému uzneseniu) o nariadení predbežného opatrenia, nerozhodoval okresný súd, ale krajský súd.

Uvedený názor žalovaného je so zreteľom na výklad podaný vyššie (viď 1.) nesprávny. Dovolateľ teda neopodstatnene namieta, že týmto postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť pred súdom konať.

4.3. Dovolateľ je presvedčený, že predbežné opatrenie nariadil miestne nepríslušný súd a že (aj) tým došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 88 ods. 1 písm. h/ O.s.p. namiesto všeobecného súdu žalovaného je na konanie príslušný súd, v obvode ktorého je nehnuteľnosť, ak sa konanie týka práva k nej, ak nie je daná príslušnosť podľa písm. b/.

Výlučná miestna príslušnosť v prípadoch vypočítaných v § 88 ods. 1 O.s.p. má vždy prednosť pred príslušnosťou všeobecnou a na výber danou; použitie všeobecnej alebo na výber danej miestnej príslušnosti je v takom prípade vylúčené. Súd podľa polohy nehnuteľnosti (forum rei sitae) je výlučne príslušný vtedy, ak sa konanie týka práv k týmto nehnuteľnostiam, t.j. práva vlastníckeho, spoluvlastníckeho, práva držby, práva vecného bremena, práva nájomného, záložného a to iba vtedy, ak v konaní ide o existenciu takéhoto práva, jeho trvania a zánik, nie iba o práva a povinnosti z tohto plynúce (R 25/1979, R 24/1981.).

V prejednávanej veci je predmetom konania určenie neplatnosti záložnej zmluvy (resp. že sporné nehnuteľnosti nie sú založené v zmysle záložnej zmluvy). Podľa názoru dovolacieho súdu sa konanie o takejto žalobe úzko týka vzniku, zmeny či zániku (existencie) záložného práva k nehnuteľnostiam. Táto skutočnosť zakladá v danom prípade výlučnú miestnu príslušnosť Okresného súdu Skalica v zmysle § 88 ods. 1 písm. h/ O.s.p. (porovnaj tiež závery vyjadrené v judikátoch R 13/1992 a R 100/1994.

O nariadení predbežného opatrenia preto nerozhodol súd miestne nepríslušný.

5. Žalovaný tvrdí, že v danom prípade rozhodoval súd nesprávne obsadený (§ 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.).

V ustanovení § 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p. sú uvedené dva rovnocenné dôvody, ktoré aj samostatne zakladajú procesnú vadu významnú podľa tohto ustanovenia. Týmito dôvodmi sú: a/ rozhodovanie vylúčeným sudcom, b/ rozhodovanie súdom nesprávne obsadeným.

V danom prípade žalovaný netvrdil, že na prvostupňovom alebo odvolacom súde konali a rozhodovali sudcovia, ktorí by mali vzťah k veci, účastníkom konania alebo k ich zástupcom (§ 14 ods. 1 O.s.p.).

Podľa presvedčenia žalovaného ale konali súdy nesprávne obsadené (sudcami, ktorí rozhodovať nemali). Nesprávne obsadeným súdom (§ 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.) je súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami upravujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má určitú vec prejednať a o nej rozhodnúť. Súd treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca (porovnaj tiež nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 136/08). Zákonným sudcom (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) je sudca určený v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu.

Postavenie zákonného sudcu ako osoby, ktorá má o veci rozhodnúť, je späté so sústavou súdov, ktorú upravuje zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. So sústavou súdov priamo súvisí príslušnosť súdu na rozhodovanie o veci upravená Občianskym súdnym poriadkom. Nevyhnutným predpokladom toho, aby účastník konania nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je rozhodovanie o jeho veci súdom, ktorý je podľa zákona na rozhodovanie o nej vecne, miestne i funkčne príslušný.

V prejednávanej veci je predmetom konania návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorý bol podaný štyri dni po podaní žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhajú určenia neplatnosti záložnej zmluvy, resp. určenia, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom (že toto právo neexistuje).

Vyššie už dovolací súd vysvetlil (viď 4.3.), čo ho viedlo k záveru, že o predbežnom opatrení rozhodol súd miestne príslušný - Okresný súd Senica. Odvolacím súdom tohto súdu je Krajský súd v Trnave. To znamená, že o odvolaní proti prvostupňovému uzneseniu vydanému miestne príslušným súdom rozhodol odvolací súd, ktorý bol miestne a vecne príslušný (k tomu viď tiež vysvetlenie v bode 1. a 4.2).

So zreteľom na uvedené je neopodstatnená námietka žalovaného, že v preskúmvanej veci konali a rozhodovali súdy nesprávne obsadené (§ 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.).

6. K vyššie uvedenému dovolací súd dodáva nasledovné:

Občiansky súdny poriadok vychádza zo zásady, že proti rozhodnutiam odvolacích súdov má byť prípustný (len) mimoriadny opravný prostriedok (a iba) vtedy, ako to zákon (výnimočne) výslovne uvádza. Ako v prípade každej výnimky, aj tu je neprípustný rozširujúci výklad. Sama podstata dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku vedie skôr k potrebe a opodstatnenosti reštriktívneho výkladu. Ustanovenie § 239 ods. 3 O.s.p. ide v intenciách uvedenej zásady ešte ďalej a prípady, v ktorých výnimočne dovolanie prípustné je (§ 239 ods. 1 a 2 O.s.p.), viac zužuje.

V ustanovení § 239 ods. 3 O.s.p. sú uvedené rôzne uznesenia (napríklad o tľmočnom, poriadkovej pokute, predbežnom opatrení), vydanie ktorých prichádza do úvahy v odlišných procesných situáciách a s odlišným cieľom. Jedno však majú všetky tieto uznesenia spoločné - zákonodarca vo vzťahu k nim vyjadril zámer, aby v zásade neboli preskúmvané v dovolacom konaní. V právnej teórii sa v minulosti dokonca vyskytol názor, že v prípade uznesení uvedených v § 239 ods. 3 O.s.p. nemôže prípustnosť dovolania založiť ani procesná vada konania uvedená v § 237 ods. 1 O.s.p. (viď Bajcura A. a kolektív, Občiansky súdny poriadok, Komentár, I. diel, Eurounion 1996, str. 402).

Predbežné opatrenia sú jedným zo zabezpečovacích inštitútov občianskeho súdneho konania, ktoré majú za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli nastať, ak by sa takáto (dočasná) úprava nenariadila. Predbežné opatrenia treba vnímať ako dočasné procesné opatrenie súdu,

trvanie ktorého je obmedzené a môže byť za podmienok uvedených v zákone zrušené (viď § 77 O.s.p.). Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi účastníkmi konania. Vzhľadom na to, že predbežné opatrenie má nastoliť určitý stav len dočasne a bez ujmy na konečnú, definitívnu ochranu poskytovanú až rozhodnutím súdu o veci samej, vyznačujú sa procesné nesprávnosti súdov, ku ktorým dochádza pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie (zrušenie) predbežného opatrenia, nižšou intenzitou porušenia procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania. Aj na to je potrebné vziať zreteľ pri posudzovaní prípustnosti dovolania proti uzneseniu o predbežnom opatrení, v ktorom sa namieta procesná vada konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje tiež na to, že rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 Dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení (pozri rozhodnutie Apis versus Slovenská republika z 10. januára 2000, č. 39754/98). K tomu istému viď aj viaceré rozhodnutia ústavného súdu (napríklad sp. zn. II. ÚS 666/2014, IV. ÚS 585/2012, III. ÚS 59/2012).

Naostatok treba pripomenúť, že ústavný súd chápe základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie ako zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

7. So zreteľom na to, že prípustnosť dovolania žalovaného nevyplýva z ustanovenia § 239 O.s.p., nepotvrdila sa existencia ním namietaných procesných vád v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ a g/ O.s.p., ani ďalších vád uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., najvyšší súd odmietol jeho dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

8. V dovolacom konaní úspešným žalobcom vzniklo právo na náhradu trov konania voči žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal žalobcom náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodalí návrh na jej priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.